

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: OM NORDENS HISTORISKE FORHOLD

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "OM NORDENS HISTORISKE FORHOLD", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 474.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig08val-shoot-workid161989/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

OM NORDENS HISTORISKE FORHOLD.

I de tre Sommermaaneder Juni, Juli og August 1843 gjorde Grundtvig med sin Søen Svend, der studerede skotske Folkeviser, en Rejse til England og Skotland, som Dronning Caroline Amalie bekostede. Han blev, lige som tidligere, meget forfrisket i Sindet ved at færdes blandt Engländerne og vendte hjem med dobbelt Mod paa at virke for Folkelivet i Norden.

Det var ham en Glæde, at det Skandinaviske Selskab, der var stiftet efter det første nordiske Studentermøde i Upsala 1843, og som havde Professor H. N. Clausen til Formand, indbød ham til at tale i Selskabet den 20. Oktober 1843.

Talen blev udgivet kort efter med et Forord, hvoraf det ses, at Grundtvig meget misbilligede den Forfølgelse, som Regeringen iværksatte overfor de skandinaviske Forfattere, fordi man frygtede, at de stiledes paa en politisk Forening af Nordens Lande. Et i Slutningen af Juni 1843 stiftet »Skandinavisk Samfund« fik ikke Tilladelse til at træde ud i Livet, fordi Kancelliet ansaa det for en Forening med et hemmeligt politisk Formaal; og da »det skandinaviske Selskab« grundlagdes den 1. September s. A., blev det betydet Styrelsen, at det straks vilde blive opløst, hvis det lagde nogensomhelst politisk Tendens for Dagen.

Hele det nationale og skandinaviske Børe bragte Grundtvig i en venskabelig Forbindelse med de Liberale i København og gav ham oftere Lejlighed til at tale i større Kredse end den, der samledes i det »Danske Samfund«.

Om
Nordens Historiske Forhold.

Tale

den 20de October 1843

i det

Skandinaviske Selskab

af

Nik. Fred. Sev. Grundtvig.

Den Snor, som lægges af Strenge tre,
Hun brister fuld neppelig,
Det siger Vismand foruden Spee,
Om hun lægges læmpelig!
Rimkrøniken.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reitzel.

Trykt i Bianco Lunos Bøgetrykkeri.

Forord.

»Er Nordens Forening ønskelig? Et Ord til det Svenske Folk af Grundtvig. København. 1810,« det er Titelen paa et Flyveblad, som jeg kun med Møie fik støvet op mellem mine gamle Papirer, og jeg nævner det ikke for enten at anbefale det til Læseverdenen eller give den en Mundsmag deraf, men kun fordi det i sidste Sommer nødvendig randt mig i Hu, at jeg netop for en Menneske-Alder siden opkastede det Spørgsmaal og svarede med det bestemtteste »Ja,« en Pen kun udtrykte, skjøndt Spørgsmaalet netop gjaldt Nordens Forening under een Konge, saa, hvis det skulde være en Brøde, da har jeg aabenlyst begaaet den i min Ungdom, og det ei blot upaalagt men med Opmuntring, saa jeg vilde have ondt ved at angre den i Alderdommen. Vist nok vilde jeg nu ikke skrive saaledes som dengang om det vigtige Spørgsmaal, men det er kun fordi jeg selv er blevet noget anderledes, thi jeg veed hverken, at der er udkommet nogen ny Lov i Danmark, som forhød mig det, eller at der er skeet Noget, som kunde forhindre en Dannemand fra ivrig at ønske Nordens Forening paa den uskylde Maade, han ansaae for bedst eller rimeligst, saa hvordan noget Lignende nu kan kaldes halsløs Gierning, det ligger aldeles udenfor mit Lægmands-Begreb om »Lov og Ret« og om den Tale-Frihed, jeg altid har troet, Danmark var i Besiddelse af og burde trøste sig ved over mange Savn. Vil man sige, det kommer mig heller ikke ved, siden jeg nu langt fra at tilraade, heller vilde fraraade Nordens Forening under een Konge, og kan altsaa tale og skrive ganske rolig om den Sag; da maa jeg dog tage mig den Frihed at bemærke, at, efter mit Begreb om en Dannemand, maa Ens egen Person ingenlunde være det eneste Danske, han bryder sig om, og at til mit Be-

Forord

greb om lovlig Tryghed hører det netop, at man ikke seer Noget pludselig gjort til Brøde, som hidtil enten udtrykkelig eller stiftende var tilladt, og endelig, at det ingenlunde kan være mig som Taler og Skribent for ramme Alvor det Samme, enten mine Tilhørere og Læsere tænke, jeg siger hvad jeg mener, eller at jeg med Flid fordreier min sande Mening, fordi jeg ikke tør sige den. Naar jeg saaledes, baade i nærværende Tale og i en egen Afhandling om Nordens Forening (Brage og Idun B. I), lægger Vægt paa, at det er ingen borgerlig men en aandelig og videnskabelig Forening, jeg ønsker, da tabe alle de Grunde, jeg derfor kan give, om ikke deres hele, saa dog deres halve Vægt og Virkning, naar man veed, at jeg var udsat for et Søgmaal paa »Ære, Liv og Gods,« hvis jeg vovede at vedkiende mig en anden Mening, thi man kan aldrig bedre tage Kraften fra de Meninger, man ønsker udbredte, end ved at sætte urimelige Straffe for dem, man ikke kan lide. Det klinger smukt nok, at hvem der har en vigtig Sandhed at kæmpe for, maa trodse alle Farer, og at hvem der vil udtrykke sig beskedent, kan ogsaa vente at slippe naadig, om han end yttrede en ubehagelig Mening; men jeg veed af Erfaring, at man kan være en bekiendt Vovehals paa Papiret, uden dog at ville vove enten sin Hals eller sin Rolighed for Andet end hvad man, efter modent Overlæg, vil leve og døe paa, og om at slippe naadig har baade jeg og flere Dannemænd en ganske anden Mening end Juristerne; thi de kalder det »naadig Straf,« naar en stakkels Skribent tiltales paa Ære, Liv og Gods, og bliver dog enten frikiendt imod at betale Processens Omkostninger, eller slipper dog med en klækkelig Mulkt og nogle Aars Censur; men selv en blot Frikiendelse uden klækkelig Erstatning, i en Sag, der reises af det Offentlige mod en Taler og Skribent uden soleklar lovlig Grund, det kalder jeg, og vist de Fleste af Danmarks bekiendte Talere og Skribenter, en meget haard Behandling; thi uden engang at tale om hvad vi indvortes tit kan lide derunder, da kan vi meget let derved tabe Saameget baade af vore Medborgeres Agtelse, af vor Leilighed til at gavne, af vor Tid og lovlige Næring og af vore gode Udsigter, at det seent eller aldrig forvindes. Ønsker derfor det Danske Folkeraad, at der skal blive ikke færre men flere gode Talere og Skrivere i Landet, som gierne gør deres Bedste og vover hvad de kan overkomme, for at oplive og oplyse deres Landsmænd, da bør Det virkelig ikke samles igien uden at bønfalde Majestæten om en ny Lov for offentlig

Forord

Tale og Skrift, der bedre sikkrer Talere og Skribenter saavel for urimelig haarde, det hele Oplysnings-Væsen uværdige og skadelige Straffe, som for Sags Anlæg uden skiellig Grund, med al den Skade og Fortræd, som deraf følger, og bliver netop større og nærstæffligere, jo uskyldigere og jo bedre Taleren og Skribenten er.

Dette fandt jeg saameget mere min Skyldighed ved denne Leilighed at anmærke, som jeg ikke har mindste Grund til at tænke, der i medfølgende Tale skulde findes det mindste Anstødelige, men saa bange er jeg dog virkelig blevet, at jeg udtrykkelig tilføier, det er kun det skriftlige Udkast til Talen, jeg her lader trykke, og ingenlunde Talen selv, der dels kun lader sig udtrykke med Munden, og dels lød, ikke som en forskrevet Oplæsning, men i den betegnede Aand, som det i Øieblikket viide falde, saa jeg har ligesaa lidt sagt hvert Ord, jeg har skrevet, som jeg har opskrevet hvert Ord, jeg har sagt; thi skulde man det, da godnat haade med Taler og Skribent! da hellere først end sidst holde Mund og nedlægge Pennen!

Hvad nu Sagen selv angaaer, som jeg ogsaa her, for de nye Hindrings Skyld, havde ondt ved at komme til, da veed jeg godt, der gjør ikke stort, enten fra eller til, hvad jeg en enkelt Gang kan sige eller skrive derom, men gjorde man ikke desuagtet den Smule, man uden stor Fare kan, da skedte der jo slet Intet til Modersmaalets Ære, til Folkelivets Fornyelse, til Nordens aandelige Forening, Selvstændighed og Stortværk, og det burde man dog aldrig glemme, at hvor Menneske-Aanden faaer Lov at raade, der anseer man det ingenlunde for den store Opgave at forebygge alle muelige Misbrug af Menneske-Livet, men fremfor Alt at fremkalde, nære, styrke og oplyse det, vis paa, at de Godes og Kluges kraftige Brug deraf vil forebygge Saameget af Skielmernes og Tossernes Misbrug, som tilgavns lader sig forebygge, og være den bedste Erstatning for de Misbrug, man for Brugens Skyld enten maa taale eller dog først straffe bagefter, da det ellers ikke bliver Livets Misbrug, men Livet selv, man forebygger!

Om Nordens historiske Forhold

Mine høiærede Herrer!

De har ønsket at høre mig om »Nordens Historiske Forhold,« og hvad skulde jeg have mere Lyst til at tale om, end hvad der gjennem en heel Menneske-Alder var Sjælen i min Tankegang, ja, jeg maa vel sige: var baade Sjælen i mine Tanker og Aanden over mine Drømme, hvad der opflammede mig i Ungdoms-Aarene og trøster mig paa Alderdommens Grændser! Jeg maa nemlig forudsætte, De veed, eller jeg maa skynde mig at sige Dem, at vort Norden har i mine Øjne ikke blot et vigtigt historisk Forhold, ligesom alle andre Himmel-Egne, hvor der engang blomstrede et Folkeliv, der blomstrer aldrig meer, hvis man ikke opdager og skatter den kønlige Kiæde, der hos ethvert Folk forbinder Tider og Slægter ligesom Ungdom og Alderdom hos En af os; men at vort Norden har tillige et verdenshistorisk Forhold, som kun viger for Palæstinas og kappes med Grækenlands, og som er grundet paa et mageløst Natur-Forhold til Historiens Aand, eller, for at tale i Nordens eget Billedsprog, at her er Moder-Skiødet for den Mimers-Brønd, hvoraf Odin drak Vidskab og satte sit Øie i Pant, som jeg sikkert venter, han kommer idag eller imorgen og indløser med Drypner, den aandelige Guidring, der alt gjennem Aartusinder fødte otte Børn hver niende Nat, saa Mage til historisk Guldkæde findes ei under Solen! Ja, det var tidlig min Lyst at tale om Nordens Natur og Historie, Guder og Kæmper ud i eet, stolte Minder fra de længst henfarne Dage og lyse Udsigter til en gylden Fremtid, der vel hidtil kun mødte Speiderne i Fjederham, som de folkelige Skjalde er altid i Norden, men maa dog nu snart aabne sig for hele Asa-Folket, fordi nu, da alle Folke-Aander vaagne og vil gjøre deres Bedste, du maa den kraftigste og mest historiske af dem Alle »Nordens

Om Nordens historiske Forhold

Kæmpeaand: nødvendig gjøre folkelige Underværker, nu maa Timen være kommen, den store Time, der ikke blot skal vise os vort Folkelivs herlige Sammenhæng med hele Menneske-Slægten, men ogsaa føde en Fremtid, der er Fortiden værd, skænke de Sidste hvad de Første saae, og forklare i Sønnenne hvad Fædrene virkede; og min Lyst til at tale høit og frit derom, den forgaar mig vist ikke, selv om jeg bliver saa lavmælet, at de maae endnu staae mig langt nærmere, som vil høre hvad jeg har at sige; thi det bliver mig daglig klarere, at alt det Aandelige, vi give med Pennen, det er kun et Pant, som Munden maa indløse, om Folk skal levende føle, de fik hvad vi lovede, saa det Odins-Øie, hvorfor vi i Edda har Sort paa Hvidt, det maa Nordens Aand ogsaa indløse med Syn for Sagn, med en verdenshistorisk Anskuelse af Menneske-Livet, der kaster ægte Glands paa Norden!

Vist nok har jeg aldrig saameget som netop i dette Øieblik savnet en Haandbog for Aanden i Nordens Historie, som jeg kunde forudsætte, var bekjendt, kunde laane af, og kunde henvise til, baade for Vidnesbyrd om de store Kiendsgjæringer, og for Oplysning om det Meget, der maa sigtes til uden at kunne udvikles i en enkelt Tale om saa stor og vidtløftig en Sag, som Nordens historiske Forhold; thi nu, da saadan en Bog, langt fra at være i Alles Hænder, slet ikke er til, og da Nordens Historie gennem Aarhundreder har havt lidt eller intet med Dannelsen at gjøre; nu synes der jo slet intet at kunne forudsættes som en afgjort Sag imellem os; men jeg synes at staae vildfremmed her med min verdenshistoriske Anskuelse af Menneske-Livet i det Hele og af Nordens Folkeliv især, ja, synes at staae som en Blinde-Gæst, der skal løse Heidreks Gaader!

Saa synes det, mine Herrer! men jeg har altid paastaet og paastaar fremdeles, at »Skinnet bedrager«, naar det synes, som jeg havde Lidet eller Intet tilfælles med den Rod, hvorfra jeg raadt, med det Folk, hvorfra jeg udsprang, med det Norden, hvis Aand henrykde, hvis Sang henrev, hvis Tungemaal fængslede mig, hvis Fortid var min Trøst og hvis Fremtid er mit Haab, og har jeg kun Ret deri, som jeg dog umuelig kan tvivle om, saa den Nordiske Menneske-Natur er ogsaa min Moder, ogsaa mit Modersmaal er fundet levende paa Nordens Tunge; da ikke alene tør jeg, men da maa jeg nødvendig forudsætte, at i grunden er hele Norden enig med mig om Nordens Guder som Nordens Aand, om Moders-Maalet som

Om Nordens historiske Forhold

Rigets Dronning, og om Historien, den gamle Mimers-Brønd, hvori hele Menneske-Livet speiler sig, som den rette, baade nordiske og menneskelige Vidskabs-Kilde, og naar saa er, da maa jo den Røst, som udtaler det, ogsaa nødvendig finde aabne Øren, da maa jo hele Norden i grunden høre sig selv derigjennem, og vil da lettelig tilgive baade de Særheder, som altid klæbe ved Personligheden, og den Dunkelhed, der er uundgaaelig, og kan kun klare sig i samme Grad, som vi Alle paany blive fortroelige med vor egen Natur og Historie, med Nordens Aand og Tungemaal, med Søndags- og med Hverdags-Sproget i det grønne Gudhjem. Ja, mine Herrer! det er virkelig min Trøst i Aften, hvad der alt længe har trøstet mig, at det er blot et lyst Overblik af sig selv og sin Historie, Norden fattes, for at lære Verden, at de saakaldte »Skandinaviske Sympathier« er saa langt som muligt fra at være Ungdoms-Galskab, saa langt derfra, at de meget mere nu er vor eneste Alderdoms-Trøst, Kilden til de graa Haars Viisdom! De kan derfor nok tænke, mine Herrer! at faa Ting i denne Verden har forundret mig mere, end det Rygte, jeg hørde i England, at der endnu skulde findes Folk i Danmark, som ikke troede, at Nordens Forening var ønskelig; thi allerede for en heel Menneske-Alder siden, ja, netop for 33 Aar siden, da Kongen af Danmark og Norge var paa Valg til Kronprinds i Sverrig, allerede da, syndes mig, vi i Danmark var allesammen enige om at ønske Nordens Forening, saa det var kun Spørgsmaalet, om vi kunde faae Granderne i Sverrig, der havde samme Ønske, til at enes med os om Maaden, hvorpaa Foreningen bedst lod sig iværksætte. Vistnok besvarede Nordens Historie dette Spørgsmaal med Nei, og jeg kan godt tænke mig, at Kongen af Sverrig og Norge ogsaa engang kunde gjøre et Forslag til Nordens Forening, som ligesaa lidt fandt Danmarks Bifald, men om Ønskeligheden af en god Forening maatte jeg ligefuldt forudsætte, at alle ægte Nordboer var enige med mig. Rimeligviis har altsaa Rygtet om Danmark udenlands, nu som sædvanlig, løbet med Limslangen, saa det var slet ikke Ønskeligheden af Nordens Forening, man berhjemme betvivlede, men kun Mueligheden deraf paa en Maade, hvormed Verden og vi kunde være tjent, og det følger af sig selv, at Ønsker, hvis Opfyldelse man selv anseer for umuelig, er aldeles tomme, ligesom Erfaring lærer, at verdenshistoriske Ønsker, som man fattes Kraft og Mod til at kæmpe for, de vil altid findes for lette i den store Vægttskaal for Rigernes Skæbne og Folkenes

Om Nordens historiske Forhold

Lykke! Har da nu Erfaring lært os, at Nordens Forening opnaaes ingenlunde ved, at de tre Nordiske Riger djævles med hinanden, og indsees det daglig klarere, at Ensførmighed er ikke blot den kiedsommeligste Skifting, nogen Trold kan indsmugle i Enigheds Vugge, men er tillige et utaaeligt Huskors selv for de nærmeste Frænder, og maa da nødvendig være en Landeplage for tre, vel temmelig nær beslægtede, men dog tidlig adskilte og kiendelig forskellige Folke-Stammer; da er det intet Under, at Ønsket om Nordens Forening, naar det ikke opfattes aandelig og bæres, næres og klares af Nordens Historie, maa hos de Fleste blive dødt og magtesløst, og hvor det endda giver Livstegn, agtes kun for en sød Drøm, det var Daarskab at dvæle ved, eller for en vild, æventyrlig Grille, det tillige er farligt at følge.

Om derfor Norden slet ikke havde sit verdenshistoriske, men kun et mellemløst historisk Forhold, saa vilde Oplysningen af dette Forhold dog altid være saare vigtig ved Ønsket om Nordens Forening; thi er vi først kommet saavidt, at vi seer, det er Aanden, som skal gjøre det, da bliver det et ganske alvorligt Spørgsmaal, baade om Norden har en Fælles-Aand, og om Nordens Aand kan gjøre Noget der er værdt at nævne, begge Dele Noget, kun Nordens Historie kan rigtig svare paa; thi var den aandløs og daadløs, da kunde vi vel smigre os selv med et egenkiærligt Haab, men vist ikke afnøde Historien, hvad Naturen havde nægtet os, eller skabe os en Fremtid, der ei var grundet i vor Fortid, og oplyste Historien, at der var tre eller dog to modsatte Folke-Aander i Norden, da vilde, til Trods for vore frommeste Ønsker, Foreningen findes umuelig.

Saa vist, som det imidlertid er, at viste Nordens Historie, indtil Aar 1843 efter Christi Fødsel, intet kiendeligt Spor af en egen Aand, da havde Norden heller ingen, og da var al Tale om en »aandelig Forening« kun et tomt Mundsveir; saa klart er det dog til Lykke ogsaa paa den anden Side, at fattes vi end det lyse Overblik af Nordens Historie, som viser, at der gaaer en Aand og det en mægtig Aand igjennem den, eller kunde de Fremmede end med noget Skin paastaae, at hvad der tydeligst henpegede paa Nordens Kæmpeaand, som vore Myther og Oldsagn, var lutter Munkeløgne fra Middelalderen, saa gjør det dog igrunder slet ingen Forskiel, netop fordi Aand, i historisk og nordisk Forstand, ingenlunde er noget luftigt men et virkeligt Begreb, er intet tomt Mundsveir, men en stor og mæg-

Om Nordens historiske Forhold

tig Livskraft, der kan være fælles ikke blot for Mange paa een Gang, men ogsaa for vidt adskilte Tider og Slægter, en Livskraft, der vel tiest og lettest sætter Munden i Bevægelse, men kan dog ogsaa røre Hænderne, og det ikke blot til at føre en Pen, men til at gjøre allehaande smukke og nyttige Ting, og blandt andet, naar det er nødvendigt, til med Kraft at værges Munden, som Ordsproget siger: Haand er Hoveds føde Værges, saa naar vi kun i Norden har vor egen Maade at gjøre os tydelige paa baade med Haand og Mund, saa det har Fynd og Klem, see, da er det bevist, at Norden har en Aand, og selv de Fremmede vil da vist indrømme ubeset, at Nordens Historie sagtens viser, den Aand var fra Aaridstid Nordisk, som ei havde andensteds hjemme.

Vanskeligere at oprede er vistnok den anden Deel af Spørgsmaalene, om Nordens aandelige Fællesskab, saa dertil er det især, jeg savner en ordenlig Haandbog i Nordens Historie, som viste, at skjøndt det aandelige Fællesskab syndes tidlig ophævet, og skjøndt der siden Udskiftningen synes at være gravet saamange Grøfter og reist saamange Steengjærder, og indført saa forskjellig Drift og Levemaade, at Fællesskabets Fornyelse er en reen Umuelighed, som det kun vilde afstedkomme grændseløs Forvirring at prøve paa; saa er den hele sørgelige Begivenhed med det aandelige Fællesskabs Ophævelse dog kun tilsyneladende; thi i grunden er der slet ikke skeet Andet med Folke-Stammerne i Norden, end hvad der skeer mellem meget skikkelige Naboer og selv Nærpaarørende midt i Sælland, at hver vil gjerne have Noget for sig selv og kan tit ikke rigtig enes om »Mit og Dit,« uden at deres aandelige Fællesskab derved ophæves, saa det var kun Øine-Forblindelse, der gjorde, at man betragtede Nordens historiske Forhold anderledes, en Øine-Forblindelse, saa naturlig i det hjertelige Norden, at den til en Tid var uundgaelig, men som dog nu, til Lykke, er ophørt, saa vi kan indsee, at det gjælder i Norden som det gjaldt i Syden, at hvor forskjellige end Gaverne ere, hvormegen Enighed end Hjerterne maae savne, og hvor indviklede end de udvortes Forhold kan være, saa er dog Aanden den samme hos alle dem, som har nogen Aand. Ja, det kan og skal Nordens Historie oplyse, og naar Stammerne ikke vil have Aand tilfælles, da laae de Aandløshed tilfælles, da blomstrer Folkelivet ingensteds, men henvisner og forsvinder overalt, om end her lidt før og hist lidt efter, vel kjendeligst, hvor Bøgen kaster sine gule Løv, og skjultest, hvor Gra-

Om Nordens historiske Forhold

nen holder paa de grønne Naale, men allevegne dog umiskendelig i Tidens Løb, fordi Nordens tre Hoved-Stammer forholde sig omtrent til hinanden, som Ioner, Dorer og Æolær fordum i Grækenland, om hvem Ingen tvivler, at de jo havde Folke-Aand tilfælles, da de var i Aande, og at det var denne Græske Folke-Aand, der ene satte dem istand til baade at forsvare Fædrelandet mod de myrende Barbarer, og til at øve alt det Størværk med Haand og Mund, der har gjort dem verdenshistorisk berømte og uforglemmelige, ligesom det igjen var Tabet af denne Fælles-Aand, der gav deres blomstrende Folkeliv sin Helsot og lod dem synke fra al Verdens Beundring lige ned til Tyrkernes Spot. Staaer dette kun levende for os, da undrer det os ikke længer, at de Nordiske Grander, da Fælles-Aanden tabte Herredømmet over dem, vendte i Forblindelse, til fælles Skam og Skade, deres Vaaben mod hinanden, og spildte deres Kæmpe-Kræfter, istedenfor at samle dem til Størværk og kappes om en Broderpart deri, men det maatte snarere undre os, at Ulykken ikke blev større, saa de dog hidtil undgik den dybe Forædrelse, som Grækerne maatte friste; det undrer os ikke, at Norden tabte sin indvortes aandelige Selvstændighed, der nødvendig staaer og falder med Aanden, men maatte snarere undre os, at den Udvoertes og Verdslige dog blev nogenlunde hævdet. Ogsaa dette kan og skal imidlertid Nordens Historie vise Grunden til, at den er let at gætte, naar man lægger Mærke til, at under alle Himmel-Egne, hvor Folkene skabte sig Guder, der ligne de med Nødvendighed deres Guder, som deres Aands Førstefødte og deres Hjertes Kjæledægger, saa vi maa baade hos Græker og Nordboer selv vente samme Fællesskab, som de indførte og vedligeholdt, Hine paa Olympen og Disse i Asgaard, og da er det i sin Orden, at ligesom Fællesskabet mellem Odin, Thor og Frey overlevede al øiebliklig Fortørnelse, saa de selv i Ragnaroke stod, som fuldroe Vener, Last og Brast med hinanden, det da gik og gaaer ligedan med Nordens tre Hoved-Stammer, skjøndt det gik underledes med Grækenlands, hvis Zeus, Poseidon og Pluto vel var Brødre, men gjorde dog kun fælles Sag, da Kampen paa Liv og Død med de gamle Titaner nødte dem dertil, og kunde neppe enes om at skifte Arv, slet ikke om at leve broderlig med hinanden, som Aserne, i Fryd og Gammen. Derfor finde vi da ogsaa, at Nordens Kæmper blev aldrig hinanden saa gramme, de jo drak venligt Forlig paa Valhals Bænke, medens Agamemnon og Achil end

Om Nordens historiske Forhold

ikke i Skygge-Riget kunde taale at øine hinanden, og naar man tænker, at et Folks Myther og Oldsagn, som nødvendig udtrykker deres naturlig høieste Forestillinger og dybeste Følelser, har intet med Folkets senere Levnetsløb og historiske Alder at gjøre, da har især Nordens Historie alt længe beviist det Modsatte, og vil sikkert herefter bevise det klarere end nogensinde; thi at det hverken var et Slumpetræf eller en blot Modesag, at Nordens gamle Guder og Helte i det Nittende Aarhundrede indtog Dets nyeste Skjalde, det see vi nu, da Valhalls-Lysten vægner hos de store, udsødelige Kæmper: Nordens gamle Grander, saa de kan tale venlig sammen om deres Kreds-Gange, og om Bane-Saarene, de gav hinanden, fordi de vise Nørn er vidste Raad for Uraad, og opvakte dem paany til at tømme Brage-Bægeret og love Størværk i Nordens Aand med forenede Kræfter!

Ja, mine Herrer! De føler det sikkert med mig, at saaledes, historisk betragtet, er Ønsket om Nordens Forening, saa sandt som det har Liv og Varme i vort Bryst og paa vor Tunge, selv en historisk Begivenhed, som ikke blot viser, at Blodets hemmelige Baand, der sammenknytte Forældre og Børn og Sødskende, er vidunderlig stærke i Norden, hvor de holdt gjennem Aartusinder, men som ogsaa maa have mærkværdige, historiske Følger, da denne Følelse netop er den grundhistoriske, det ømme Moder-Skiød for alle Nordens Guder saavel som for Mimers-Brønden, og for Nordens Aand, Livskraften i det Heie, der hverken baaner eller knuser Hjertet, men deier altid halvt dermed, som Odin med Freia! Naar vi derfor sige: det er hverken mere eller mindre end en aandelig Forening i Norden, vi ønske og vil af alle Kræfter arbejde paa, da vil vi dermed ingenlunde sige, det er Lidt eller Intet, men kun at det er Alt, hvad oplyste Nordboer kan ønske, og Alt, hvad det lønner Umagen at arbejde paa, da Resten, saavidt den er god, vil følge af sig selv i betimelig Tid, især da Nordens Aand er alt for grundhistorisk til ikke at give Tid, eller til at overse Tidens Tarv og Øieblikkets Krav, saa, hvor Odin daglig tømmer Guidbægeret med Saga, der vil Folke-Aanden ogsaa sætte Riger og Stammer i deres rette, naturlige Forhold baade til de Fremmede og til hinanden, saa Norden faaer med Tiden Alt hvad vi ønsker: baade det kraftige Sammenhold, den fri Udvikling og den levende Vexel-Virkning, som Historien lærer, er lige nødvendige til udvortes og indvortes Fred og Selvstændighed, fremskridende Oplysning og ægte Glands!

Om Nordens historiske Forhold

Kommer nu, som jeg dristig forudsætter, Nordens aandelige Forening istand, da maatte det Eneste, der kunde mærkne vore folkelige Udsigter være Tvivl om, hvorvidt Nordens Aand vilde have Kraft og Mod og Lykke til baade indvortes og udvortes at hævde sin Frihed og Selvstændighed, ved Siden af de store baade verdslige og aandelige Magter, som den kunde blive nødt til at værges sig imod, og som den, for at være Selvstændigheden værd, i alt Fald maatte have baade Kraft og Mod til at maale sig med?

Hvad nu først de verdslige Stormagter angaaer, da, med al skyldig Agtelse for dem, maae vi dog tage os den Frihed at sige, at selv i Nyaarstiden, da Nordens Aand var vanskelig at spore og havde ikkun lidt at sige, og da Nordens Kræfter var meer end deelte, var indbyrdes stridige, selv da har dog den Svenske Krigshær og den Dansk-Norske Flaade en Historie, som viser, at baade Himmel og Jord maatte sammensvære sig mod Norden, naar Det, med Aanden over sig og med forenede Kræfter, ei skulde mægte at forsvare sin verdslige Frihed og Selvstændighed selv i et Ragnaroks-Møde! Jø, mine Herre! for den Sag trænge vi ikke til de Fremmedes Vidnesbyrd, men det er dog baade mærkværdigt og behageligt, at vi har de Fremmedes Vidnesbyrd for meer end det, for Nordens ligesaa velgiørende som kraftige verdenshistoriske Indflydelse selv midt i Nyaarstiden, thi vi veed det jo Alle, at selv i de Fremmedes Verdens-Historier, hvor vort Norden ellers sædvanlig kun skintes som det yderste Mørke, selv der skinner dog Gustav Adolf med sine Gothiske Kæmper, seierrige for Frihed og Lys, midt ind i Nyaarstiden ikke blot som en Stjerne af første Størrelse, men som et funklende Nordlys, og vi, som veed, der var, baade før og siden, Meer hvor det kom fra, vi behøve da kun at tænke os Nordens Kræfter aandelig forenede under Gustav Adolf og Christian den Fjerde, for at see, hvor let endnu i det Syttende Aarhundrede baade Østen, Syden og Vesten kunde kommet til at skælve for Norden istedenfor at kyse end sige undertvinge os.

For at beroliges over de baandfaste Angreb paa det aandelig forenede Nordens Frihed og Selvstændighed, behøve vi da slet ikke at gaae tilbage til Folke-Vandringens Tid, da det er vitterligt nok, at hele det øvrige Europa skjalv for vort Norden, og det Halve modtog sine Beherskere derfra; men naar vi forudsætte, som vi nødvendig maae, at Nordens Aand har ogsaa Mod og Kraft til at hævde sin egen, altsaa Nordens

Om Nordens historiske Forhold

aandelige Selvstændighed, da kan det vel endnu behøves at gaae saa langt tilbage som muligt; thi under en lang og tildeels haard aandelig Trældom har Selvstændighedens Spor været nær ved reent at udslettes, og de Fremmede gjør i den Henseende slet ingen Complimenter, men traer ubarmhjertig med at smide os hovedkuids tilbage i vort eget gamle Barbaries Ginnungab eller bundløse Afgrund, dersom vi for Alvor vil bilde os ind, at vi har en Aand for vor egen Mund, som kan staae paa sine egne Been, tør blæse ad det Romerske Gjenfærd, og kan magelig maale sig med Alt hvad man nu kalder Folke-Aand baade i Tydskland og Engeland, for ei at tale om Frankerig, hvor Folke-Aanden, skøndt den er let tilbeens, endnu ikke har kunnet gribe sig selv i Vinden af Alt!

Jeg troer det gerne, mine Herrer! at man i Sverrig og Norge kun vilde lee ad de Fremmedes Trudsel med det gruelige Barbari, som Nordens Aand, naar den igien faaer Magt, vil styrte os i; men i Danmark, hvor den bly Kiærminde er Livblomsten, hvor den frygtsomme Hind er det vildeste Dyr og Møens Klint et af de højeste Bjerge, her lader i det Aandelige Folk sig let forbluffe, selv af Latinske Phraser og af Franske Vittigheder, endsige da af Engelske Eder og Tydske Fornuft-Slutninger, saa hermaa Nordens Historie gjøre opmærksom paa, hvad de Fremmede kanske ikke veed, og i alt Fald tie med, at man behøver blot at tænke sig de Nordiske Udflyttere: Gotter, Angler og Normanner, ude af Verdens-Historien, for med det Samme at tænke alt det aandelige Storværk bort, baade i Kirke, Stat og Skole, som udmærker Middelalderen og Nyaars-Tiden, saa uden lidt aandelig Udførsel fra vort Norden, havde Middelalderen maattet nøies med Byzantinens og Arabers, og Nyaarsliden med Russers og Tyrkers Bedrifter og Verdens-Historier!

Dog, skulde denne verdenshistoriske Anmærkning falde for dunkel til at oplyse, hvad Nordens Kæmpe-Aand fører i sit Skjold, og skulde selv det Valhals-Lys, Nordens mageløse Gude-Historie kaster paa Skjoldet, findes for mat, saa behøve vi dog kun at vende Øiet til Island, for at see det klart og aabenbart, at Nordens Aand er Historiens, der ligesaavel vil have Fremtiden, som den har Fortiden paa sin Side, saa den staaer sig nok til den »yderste Dag«, og kommer sidst i Trang, da den, som Verdens-Historiens Aand, tager Alting med, hvad der nødvendig maa komme noget Stort ud af, med min-

Om Nordens historiske Forhold

dre alt Aandeligt skulde igunden slet ingen Ting være, og var saa dog ligesaa meget i Norden som i hele den øvrige Verden. Ja, mine Herrer! har vi kun først faaet Syn paa det historiske Himmelbjerg af Nordiske Brudstykker, som vor Kæmpe-Aand, en Aftenstund, halv i Fortvivelse, opkastede paa Island, for, hvis han skulde sove hen, dog at have en Bautasteen, der kunde sees over Verdens-Havet, og gjøre ham, i det mindste som Nordens Runesmed, udødelig; har vi først faaet Syn paa det, da frygte vi vist ikke for, det skal blæses omkuld, det historiske Himmel-Bjerg, som Nordens Aand med hele Nordens forenede Sjæle-Kræfter, af hele Verdens Kundskabs-Dynger, kan og vil lægge til Grundvold for Heimdals-Borgen, hvor han vil høre Græsset groe, og kappes i Aarvaagenhed med Fuglene, og støde i Guldhornet, saa det høres overalt, hvor Guder har Frænder og Kæmper har Børn: den historiske Vidskabs-Borg, høi nok til, som et trefoldigt, funklende Nordlys, at overskinne vor Halvkugle, og stor nok til at rumme alle Videnskabernes Dyrkere, fra den første Ægyptiske Thot til den sidste Nordiske Tænker!

Eller er det maaskee virkelig kun Sværmeri at tænke og tale saa, og at vente i det grundhistoriske Norden, hvad vor Hoved-Skjæld paa anden Omgang, hvad Adam Oehlenschläger tidlig sang i Islands-Kvadet, vente at

»Tidernes Aand forklarer Tidens Idrætter!»

Er det virkelig Sværmeri, af det aandelig forenede Norden i Menneske-Slægtiens rette Vidskabs-Tid, at vente en Verdens-Historie, der fordunkler det Bedste, som man hidtil kaldte saa, som Solen alle Stjerner, eller netop, som Valhal mythisk fordunkler Elysium, altsaa en forklaret Verdens-Historie, der virkelig omfatter al den menneskelige Digten og Tragten, og hvor de store Hedenfarne ei omfiagre i Tusmørket som mælte og maalløse Skygger, men færdes høiøstede i Lys for vore Øine og Øren, saa det vorder klart, hvad de vilde, og hvad de virkede til Fortsættelse og Fuldendelse af det store menneskelige Levnetsløb, fra den dybeste Dunkelhed til den høieste Klarhed!

Velan! lad det længe nok, om man saa vil, kaldes Sværmeri og Daarskab baade i Syden og Vesten! Det vilde kun overflødig bevise, at selv udvandrede Nordens Aand ingenlunde med Gøther, Angler og Normanner, men ønskede dem kun,

Om Nordens historiske Forhold

som Upsais Odin sine balstyrige Kæmper, Lykke paa Reisen, og hvor den Kæmpe-Aand har hjemme, som i Asanaalet saa mesterlig udkastede Planen til det verdenshistoriske Epos, og fremtrylede selv mellem Isbjergene en saadan »Udødeligheds-Ager og Gudmunds-Have« for de hedenfarne Kæmper, som Heimskringla og i det Hele Saga-Skriften fra Island er, her i vort Norden, skal Aanden vist aldrig fattes Kæmper, der baade tør vedkjende sig den grundhistoriske Betragtning af Menneske-Livet, og mægte at forsvare den mod al Verden, ei blot med Mund og Pen, men først og sidst med det stedse klarere Lys, som derved udbreder sig over Livet, og med de folkelige, derfor glædelige Stortværker, som deraf udspringe!

Dø, dette siger jeg kun, fordi baade Store og Smaa, som i denne Verden med Held vil hævde deres Frihed, maa have beregnet, hvad den i det Høieste kan koste dem, thi for Resten troer jeg, at som Sagerne staae nu, behøver Norden kun at gjøre eet naturligt Kæmpeskridt til Menneske-Livets historiske Oplysning og Benyttelse, for at Dets aandelige og videnskabelige Selvstændighed vil baade erkiendes og prises trindt i Europa. Det Nittende Aarhundrede ligger nemlig igrunderen, i Aanden, meget længere fra det Attende end fra det Trettende, og overalt i den dannede Verden, selv i Frankrig og Tydskland, lærer man af en dyrekjøbt Erfaring daglig bedre, at hvad alle Nyaaarstidens aandelige Bygninger og især dens Lærebygninger fattes, er en fast, urokkelig Grundvold, en levende Sammenhæng og en naturlig Stil, saa nu smiler Lykken til Nordens Aand, nu er Timen for Odin at indløse sit Pant ved Mimers-Brønden, og Timen for Mimers-Hovedet at forklare Runerne paa sin Tunge, nu er det ligesaa vel en Æres som en Livs-Sag for vort Norden at komme til Bevidsthed i sin og Historiens Aand, og at lære Verden, hvordan man nedbryder og opbygger, hvordan man grundig reformerer i den. Jeg kommer nys fra et Land, hvor man, i Fortvivlelse over Savnet af en fast Grundvold og levende Sammenhæng, med forbausende Kæmpe-Kræfter stræber at flytte Nyaaarstiden tilbage midt ind i Middelalderen, og det er vistnok bagvendt, men, viser kun Norden Veien fremad, ved at klare de gamle, urokkelige Grundvolde, baade for Kirken, Staten og Skolen, fra Gruset, som skjuler dem, og ved at bygge derpaa hvad Tiden kræver og Øieblikket tillader, hvad Aanden frit kan røre sig i, og Hjertet forlystes ved; da vil vi faae mange Efterlignere, og fremfor Alt vil vist Anglerne med deres Kæmpe-

Om Nordens historiske Forhold

Kræfter vise Verden, de har endnu ikke glemt, de nedstamme fra Odin!

Derfor, mine Herrer! maa jeg i alie Henseender lykønske Selskabet, som danner sig til at arbejde paa Nordens aandelige Forening, naturligviis i Nordens Aand, thi det er det første Skridt til et stort og herligt Maa! som er ret egenlig i »Tidens Aand« og kan aldrig mislykkes, da vi paa den Vei har Intet at tabe, men Alt at vinde. Vel er jeg vis paa, at til Maalets Opnaaelse vil intet Mindre forslaae end et andet, forklaret Oxford, en stor Nordisk Høiskole, ikke smaalig beregnet paa Børnelærdom og Overhøring, men hensigtsmæssig indrettet og kongelig udstyret til et aandigt Samliv og videnskabeligt Vædeløb mellem de opvakteste og lyseste Hoveder af alle vort Nordens Folke-Stammer; men deels er det vel endnu kun i England, at man ikke afskrækkes men tiltrækkes ved det Kolossalske eller Kæmpemæssige, og desuden er der sagtens blinde Skær i Farvandet, hvorpaa en saadan Plan selv med den bedste Befordring endnu vilde strande, saa det er godt, der kræves mange Skridt til Maalet, som baade kan og tildeels maa gøres først, uden store Forberedelser. Tillykke er nemlig Aanden ikke bundet til noget andet Sted end Munden, og finder altid, hvor den omvandrer, i sig selv og Modersmaalet de uundværlige Midler til at arbejde paa Nordens aandelige Forening, saa hvorsomhelst Nordiske Munde, skaarne for Tungebaand, møde Nordiske Øren, altid aabne for det gyldne Kianghorn, der banes Kongevei for den Aand, som vil forene Norden, og at riste Runer for dem, som Runer kan raade, det er Aandens mindste Konst og bedste Tidsfordriv. Alt er her uskyldigt, thi naar hver beholder Sit, skeer Ingen for nær, og Nordens Aand misunder Ingen af de fremmede Magter et Fodsbred enten af deres aandelige eller verdslige Enemærker, men under alle dem, der vil lade Næsten have Fred, og da især alle Slægter og Stammer i Norden ikke blot deres eget Ansigt, Mund og Mæle, men alle deres Indretninger, Sæder og Skikke og selv deres Nykker! Ensformigheden, der altid var en Pine for Nordiske Hjerter, den var ogsaa fra Arildstid en Vederstyggelighed for Nordens Aand, i hvis Billedsprog det er den Ymer Jette, som Aserne begyndte deres Storværk med at opløse, for at Alt hvad den store Røver havde sammenpint i sin uhyre Krop, kunde komme hvert til Sit, hvor det havde hjemme! Saaledes bygde Aserne Midgaard og saaledes ønsker jeg Nordens Aand Held til at bygge Asgaard, og jeg troer virkelig den lille

Om Nordens historiske Forhold

Fugl, der synger om, at hvor de Danske Kornmarker bølge,
hvor den Norske Masteskov kneiser, og hvor de malmrige
Gothiske Bjerge er leirede, der findes ogsaa til aandeligt
Brug saa store Evner, saa høit et Mød og saa megen Lykke,
som om Odin, Thor og Frey var staaet op igjen for at lægge
deres Hoveder sammen, saa Værket vil prise Mesteren, Gynge-
broens Vogter skal aldrig forgjæves støde i sit Gjallarhorn,
og de Fremmede aldrig leve den Dag, da de lægge det Iribaarne,
aa ndelig forenede Norden i Lænker!